Družba brez gotovine: utopija ali realnost

Community without cash: utopia or reality

Brane Bertoncelj[1]

Summary

With the growth of card paуments and the rise of alternative payment methods, the future of cash is questionable, and the importance of cash in the community is set before a serious test. Like every payment instrument, cash also has certain advantages and disadvantages. It is true that there is a trend of replacing cash with electronic means of payment. It should be emphasized that this does not happen only by itself, as each individual decides himself on how he will settle his financial obligations.

Keywords: cash, electronic payment, choice of payment.

Uvod

»Gotovina je svoboda« je rekel ruski pisatelj Fjodor Dostojevski. Gotovina je eden od največjih izumov človeštva, sposobnost da plačaš in dobiš plačano blago ali storitev, pa je predpogoj za učinkovito družbo. Gotovina je najbolj razširjen svetovni proizvod, pred številom pametnih telefonov, knjig, računalnikov, avtomobilov ipd. Vsakdo ve, kako jo uporabiti – ne glede na raso, starost, spol, izobrazbo, družbeni položaj, gmotno stanje ipd.

Gotovina je tudi pomembno področje raziskav, kjer iz različnih razlogov akademiki in udeleženci na trgu, kot so komercialne banke, družbe za izdajanje kartic in internetna podjetja, razpravljajo o gotovini.

Plačilni inštrumenti v Evropi se soočajo z negotovo prihodnostjo. Z digitalno dobo, ki ponuja elektronsko vse hitrejše in bolj priročno sredstvo za poravnavo plačilnih transakcij, se zdi, da nekateri od njih nimajo prihodnosti. Posebej je izpostavljen trud, da postanemo negotovinska družbe (gotovina bi lahko postala v prihodnosti le relikt

[1] Dr. Brane bertoncelj, bertoncelj.b@siol.net, upokojeni direktor Gotovinskega poslovanja Banke Slovenije

preteklosti), vendar ali je to dobra ideja? Menimo, da bi bil odpis uporabe gotovine napaka.

Vse od uvedbe prve plačilne kartice so strokovnjaki napovedovali »brezgotovinsko družbo«, po več kot šestdesetih letih kasneje pa ocena stanja kaže, da se še ne približujemo temu konceptu. Soočamo se s paradoksalno situacijo: na eni strani se veliko držav in finančnih inštitucij prizadeva za omejitev uporabe gotovine (npr. Švedska[2], Norveška, Danska)[3], na drugi strani pa se evroobmočje »utaplja« v gotovini (evrogotovina v obtoku se je od leta 2002 do 2017 povečala za več kot petkrat, od 220 milijard na 1.171 milijard evrov, v zadnjih petih letih pa je bila povprečna letna stopnja rasti evrobankovcev 4,9%)[4].

V zadnjih dvajsetih letih se je število negotovinskih plačilnih inštrumentov več kot podvojilo, njihova uporaba je vse bolj pogosta, na kar vpliva tudi vedno večji obseg e — bančništva in m — poslovanja (v Evropi obstaja okoli 50 tehničnih rešitev, ki omogočajo plačevanje najrazličnejših storitev z elektronskim denarjem). Zato ni presenetljivo, da tržni delež uporabe gotovine počasi upada in predstavlja vse manjši delež v strukturi vsega denarja (denarni agregat M3 se je od leta 1999 do 2016 zmanjšal iz 10% na 5% vsega denarja) (BIS, 2017). Statistika negotovinskih plačil v svetu narašča in smo na pragu nove dobe, kar dolgoročno nakazuje postopen premik uporabe gotovine k negotovinskim plačilnim instrumentom[5].

Uporaba gotovine

Z rastjo kartičnih plačil in vzponom alternativnih načinov plačevanja je prihodnost gotovine pod vprašanjem, pomen gotovine v družbi pa je postavljen pred resno

[2] Kljub temu, da je Švedska v ospredju, ko gre za spodbujanje družbe brez gotovine, nekdanji podpredsednik Sveriges Riksbank Lars Nyberg meni, da bo gotovina preživela.

[3] Mnogi to vidijo že kot začetek brezgotovinske družbe.

[4] Po ocenah ECB (2017) se po vrednosti okoli ena tretjina evrobankovcev v obtoku uporablja zunaj evroobmočja. Ti bankovci se hranijo predvsem v sosednjih državah in so večinoma višjih apoenov. Uporabljajo se kot hranilci vrednosti in za poravnavo transakcij na mednarodnih trgih. Povpraševanje po evrobankovcih v tujini se je strmo povečalo po finančni krizi leta 2008.

[5] Problem predstavlja tudi dejstvo, da skoraj dve milijardi posameznikov na svetu nima bančnega računa. Delež odraslih, ki imajo bančni račun, je 100 % v Švici, 99 % na Švedskem in na Nizozemskem, 72 % na Madžarskem, 70 % na Poljskem in 63 % v Bolgariji (World Bank, 2018).

preizkušnjo. Zato je umestno vprašanje ali je družba brez gotovine v bodočnosti utopija ali realnost?

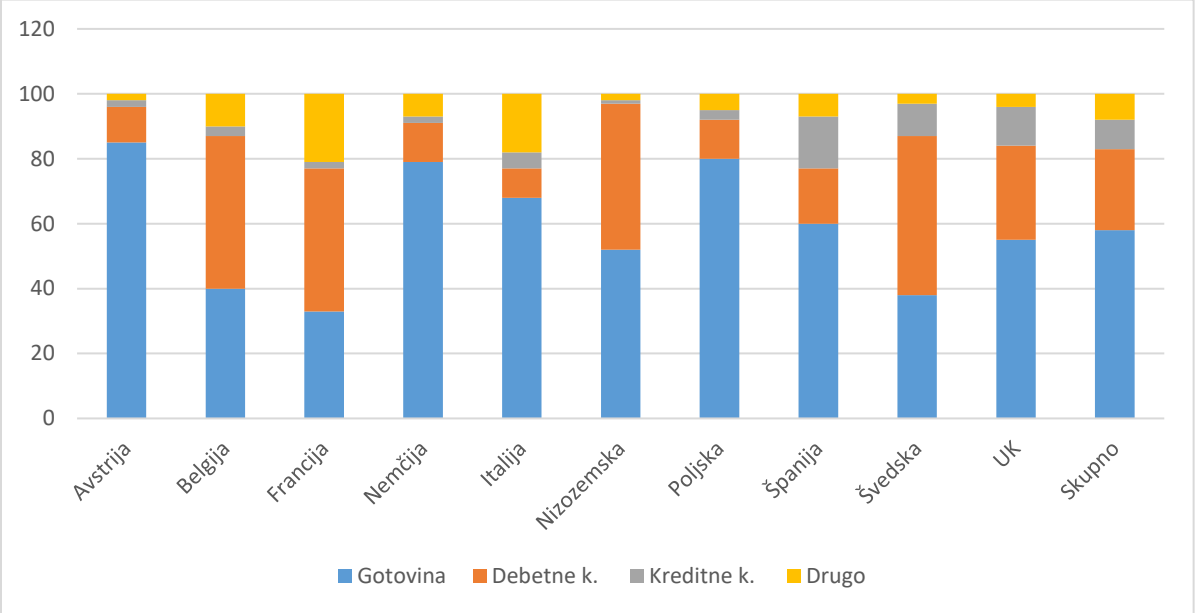
Gotovina ostaja še vedno najbolj uporabljan plačilni inštrument, saj je uporabljena pri osmih transakcijah od desetih, letno pa posameznik iz evroobmočja opravi 300 — 400 transakcij z gotovino, kar skupno znaša preko 100 milijard transakcij letno. Gotovina v evroobmočju se uporablja pri 79% vseh nakupov, kar vrednostno pomeni 54% vseh plačil na blagajniških mestih (ECB, 2017).

Gotovina se je v evroobmočju najmanj uporabljala na Nizozemskem, v Estoniji in na Finskem, kjer se je njen delež v številu transakcij gibal med 45% in 54%. Po vrednosti je bil delež gotovine najvišji v Grčiji, na Cipru in Malti (nad 70%), medtem ko je bil najnižji v državah Beneluksa, Estoniji, Franciji in Finski (pod 33 %). Demografske značilnosti potrošnikov v evroobmočju kažejo, da moški uporabljajo gotovino bolj pogosto kot ženske. Poleg tega potrošniki, stari 40 let in več, porabijo več gotovine kot mlajše starostne skupine, medtem ko se zdi, da je uporaba gotovine razmeroma homogena po stopnji izobrazbe.

Zanimivo je število gotovinskih transakcijah v izbranih državah: Avstralija 65%, Avstrija 82%, Kanada 53%, Francija 56%, Nemčija 82%, Nizozemska 52% in ZDA 46%. Ostale transakcije se večinoma nanašajo na debetne in kreditne kartice. V Avstriji in Nemčiji gotovina celo prevladuje v vseh transakcijah, v Sloveniji pa je ta delež preko 50%. Kot je to pogosto v evroobmočju, so razlike med državami članicami izrazite: delež gotovinskih transakcij se giblje od 42% na Finskem do 92% na Malti (letna poročila izbranih centralnih bank, 2017).

Naraščanje povpraševanja po gotovini v evroobmočju v zadnjem desetletju lahko pripišemo višji gospodarski rasti, rasti zasebne potrošnje, večjemu številu novih članic EU, povečanemu povpraševanju nerezidentov ipd. Finančna kriza leta 2008 nas je ponovno opomnila, da je gotovina pomemben element sodobnega finančnega sistema. Gotovina je prav tako ključnega pomena za poslovanje določenih segmentov gospodarstva, zlasti za plačilo manjših nakupov blaga ali storitev. Uporaba gotovine je močno povezana z razlikami v tržni strukturi in cenovni politiki maloprodajnih plačil ter z načinom življenja, predvsem pa je odvisna od demografskih značilnosti in od tega, kje posamezniki ponavadi nakupujejo.

Res je, da se delež gotovine v skupnih plačilih zmanjšuje. Kljub temu pa se povpraševanje po gotovini nadaljuje in v številnih državah narašča (glej npr. Jobst in Stix, 2017, Ashworth, 2017).

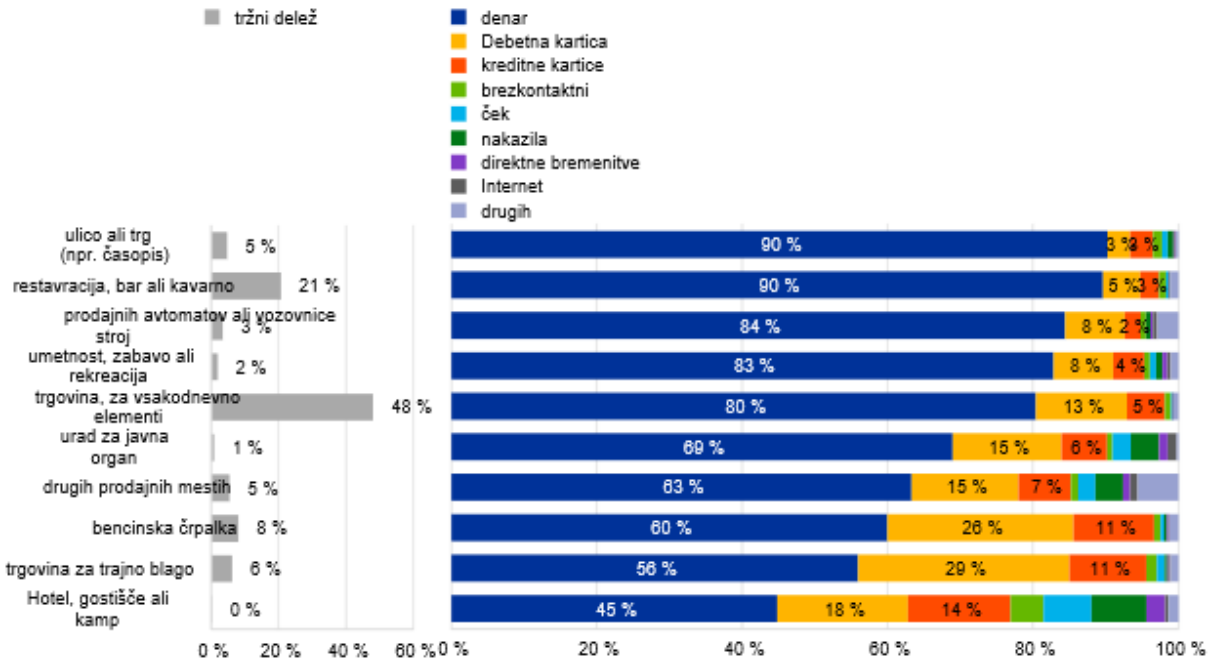

Slika 1: Delež plačil po plačilnih inštrumentih (Evropska komisija, 2015)[6]

Slika 1 ponazarja ugotovitve analize (Evropska komisija, 2015) za plačila na drobno: uporaba kartic za plačila se med državami članicami zelo razlikuje. Medtem ko se v povprečju približno polovica plačil opravi s kartico pri anketiranih prodajalcih na Švedskem, v Belgiji, Franciji, na Nizozemskem ali v Združenem kraljestvu, je ta delež precej nižji (manj kot 20%) za anketirane trgovce v Avstriji, Nemčiji, Italiji in Poljski. Španski trgovci na trgu so v sredini med njimi. Kar zadeva gotovino, njegova uporaba ostaja razmeroma visoka v vseh državah, ki so predstavljene v vzorcu. Ostali plačilni instrumenti se relativno redko uporabljajo za neposredne transakcije pri anketiranih trgovcih, njihov delež v večini držav pa ne presega 10% plačil.

[6] Prikazan je delež plačil neposrednih transakcijah pri anketiranih trgovcih, po izbranih državah. Uporaba kartic pri anketiranih trgovcih je relativno višja od uporabe kartic v celotnem gospodarstvu: v povprečju imajo anketirani trgovci eno transakcijo s kartico na 2,3 gotovinske transakcije (za primerjavo: iz statistike ECB je bilo v letu 2009 število gotovinskih plačil približno 5-krat večje od števila kartičnih plačil).

Število vseh transakcij ponudnikov storitev v evroobmočju je bilo opravljeno z gotovino (72%), 19% z uporabo kartice in 2% z drugimi plačilnimi instrumenti (čeki, mobilna plačilna sredstva) (prikazano na sliki 2). Izstopa tržni delež trgovine za vsakodnevne potrebe posameznikov (48%), sledijo restavracije in kavarne (21%) ter ostali ponudniki storitev. Glede na vrednost transakcije, je bilo 54% vseh transakcij proizvajalcev opravljenih z uporabo gotovine, 39% z uporabo kartic in 7% z uporabo drugih plačilnih instrumentov (npr. čeki). Obstajajo pa velike razlike v načinu plačila po različnih državah, tako glede na število in vrednost transakcij.

Slika 2: Uporaba gotovine gospodinjstev v evroobmočju (ECB, 2017)

Na vprašanje o plačilnih navadah jih je 32% vprašanih menilo, da raje uporabljajo gotovino, 43% kartice ali druge negotovinske plačilne instrumente, 25% pa jih je bilo brez mnenja izbire. To med drugim kaže na neskladje med željami in dejanskim vedenjem posameznikov, kar lahko vsaj delno pojasnimo z dejstvom, da pogosto pozabimo, na kakšen način smo plačevali (zlasti nizke zneske).

ECB je tudi izvedla celovito študijo (Esselink in Hernández, 2017) s katero je analizirala, kako so posamezniki v evroobmočju v letu 2016 uporabljali gotovino, kartice in druge plačilne instrumente. Študija temelji na ugotovitvah ankete, v njej pa je predstavljena ocena o številu in vrednosti plačil za vseh 19 držav evroobmočja.

Gotovina je bila najpogosteje uporabljeni plačilni instrument v evroobmočju za transakcije v vrednosti do 45 EUR. Pri zneskih nad 45 EUR so bile za plačilo najpogosteje uporabljene kartice. Vendar pa je bila vrednost plačil višja od 45 EUR le pri devetih % vseh zabeleženih transakcij. Rezultati kažejo, da so posamezniki pri vsakem plačilu z gotovino, karticami ali drugim načinom plačila na prodajnem mestu porabili povprečno le osemnajst EUR. Več kot tretjina plačil je bila manjših od pet EUR in dve tretjini manjših od petnajst EUR.

Večina transakcij je potekala v trgovinah z živili (48%), sledile so jim restavracije, gostilne oziroma kavarne (21%), bencinske črpalke (8%) in trgovine s potrošnim blagom (6%). Dejstvo, da je bila večina transakcij opravljenih na krajih, kjer je bilo od 80% do 90% plačil opravljenih v gotovini, skupaj z dejstvom, da sta bili dve tretjini vseh transakcij nižjih od petnajst EUR, lahko v določeni meri pojasni, zakaj se gotovina uporablja več, kot si pogosto predstavljamo.

Rezultati na splošno kažejo, da je uporaba gotovine na prodajnih mestih v večini držav evroobmočja še vedno zelo razširjena. To ni v skladu z mnenjem, da se gotovina zelo hitro nadomešča z brezgotovinskimi načini plačila.

Po pričakovanjih naj bi finančna modernizacija poslovanja privedla do brezgotovinske družbe, a se dogaja prav nasprotno. Kljub razširjenosti elektronskih plačilnih sredstev se količina gotovine v obtoku v zadnjem desetletju povečuje (v evroobmočju lani skupno letno za sedem procentov — bankovci z visoko nominalno vrednostjo celo za okoli 13%). Ni povsem jasno zakaj; siva, črna, delitvena ekonomija zaenkrat ni pomemben vzrok, odtekanje gotovine v druge države verjetno tudi ne. Večina gotovine v obtoku dejansko ne kroži skozi transakcije (v evroobmočju je več kot polovica vrednosti gotovine v obtoku v obliki bankovcev po 500 in 200 evrov, s katerimi se redko plačuje) in jo posamezniki hranijo doma.

Vendar se konkurenca med rastočim pomenom alternativnih plačilnih instrumentov in gotovino zaostruje. Gotovina postaja kot zakonito plačilno sredstvo vse bolj draga, tvegana zaradi kriminalnih dejavnosti in posledično je čedalje manj zaželjena.

MasterCard je že leta 2005 razglasil »vojno proti denarju« (Adams, 2006) in predlagal aktivnosti v korist brezgotovinske družbe, z željo, da se uporabo gotovine vsaj omeji

ali ovira (gotovina naj bi bila manj privlačna za uporabo). Te pozive so podprli tudi akademiki, še posebej iz ZDA (npr. Rogoff, 2016, Agarwal in Kimball, 2015).

Argumenti, s katerimi se Rogoff (nekdanji glavni ekonomist Mednarodnega denarnega sklada, profesor na Univerzi Harvard in tudi šahovski velemojster, 2016)[7] sklicuje na delno ali popolno prepoved uporabe gotovine (zlasti bankovcev z visoko nominalno vrednostjo), je njena široka uporaba v kriminalnih dejavnostih (davčne utaje, korupcija, trgovina z drogo, prodaja orožja, financiranje terorizma, prostitucija, plače v sivi ekonomiji ipd., preostanek pa v transakcijah ogromnega globalnega podzemnega gospodarstva), njen omejevalni učinek na monetarno politiko in njeno zmanjšanje za legitimno uporabo. Študija The European Cash Management Companies' Association (ESTA, 2017) o financiranju terorizma navedene ugotovitve v celoti ne potrjuje. Prepoved uporabe gotovine je tudi povezana z makroekonomsko teorijo o počasni gospodarski rasti (zaradi znižavanja obrestne mere). Čeprav so si modeli te teorije med seboj različni, pa vsi predpostavljajo, da je količina denarja v obtoku negativno povezana z obrestnimi merami (špekulativni del) in pozitivno povezana s potrošnjo (transakcijski del).

Zakaj mnogi posamezniki želijo uporabljati gotovino? Menimo, da so razlogi subjektivni. Zato si mora vsak posameznik narediti lastno analizo stroškov in koristi.

Povpraševanje in prednosti ter pomanjkljivosti uporabe gotovine

Eden od osnovnih razlogov za uporabo gotovine v prihodnosti je povpraševanje po njej. Ocenjevanje funkcij povpraševanja po gotovini je v literaturi dokaj pogosto. Obstaja več teoretičnih ekonomskih modelov, pa tudi ekonometričnih pristopov, ki poskušajo zajeti motive in dejavnike, ki vplivajo na povpraševanje po gotovini. Iz ekonomske teorije izhaja, da na povpraševanje po gotovini vplivajo transakcijski, špekulativni in previdnostni motivi. Transakcijsko povpraševanje pomeni, da potrošniki potrebujejo gotovino za vsakodnevno poravnavanje transakcij, špekulativno

[7] Rogoff meni, da je papirnati denar lahko tudi »pohabljenec« denarne politike. Pri odpravljanju posledic finančne krize 2008, centralne banke niso mogle spodbujati rasti z zniževanjem obrestnih mer, s ciljem bi vlagatelji opustili vlaganje v zakladne menice ali v zaloge gotovine. Ta omejitev je paralizirala denarno politiko in verjetno se bo ta problem pojavil tudi v prihodnosti.

povpraševanje se nanaša na oportunitetne stroške hranjenja gotovine, previdnostni motiv pa se nanaša na željo posameznika po dodatni likvidnosti, ki je potrebna za pokrivanje nepričakovanih izdatkov (npr. v skrajni sili v primeru naravnih nesreč ali vojne).

Kateri so gonilniki zvišanj po povpraševanju gotovine? Jobst in Stix (2017) ocenjujeta model povpraševanja v panelu sprememb v BDP, obrestne mere in sive ekonomije. Ugotavljata, da v gospodarstvih z visokim BDP, velikega deleža povečanja povpraševanja po gotovini ni mogoče razložiti s spremembami v obrestnih merah ali v velikosti sive ekonomije.

Kateri so glavni razlogi, da kljub naraščanju drugih možnosti plačila, posamezniki še vedno najpogosteje uporabljajo gotovino? Kot plačilni instrument ima gotovina nekaj posebnih lastnosti:

- lahko jo uporablja vsak (tudi posameznik, ki nima odprtega bančnega računa ali omejen dostop do njega, ali ne more (zna) uporabljati elektronskih oblik plačevanja, otroci, nepismeni ipd.),
- za nakupe ne potrebujemo nobene posebne tehnologije, njena uporaba je preprosta in hitra, poleg tega pa omogoča širok nabor transakcij,
- je plačilni instrument, ki ga je mogoče najhitreje in na največ mestih uporabiti za plačila malih vrednosti. Je tudi najpomembnejši plačilni instrument za nenačrtovane izdatke,
- je najcenejši instrument za plačila majhnih vrednosti – povprečni skupni stroški na transakcijo so nižji kot pri primerljivih elektronskih plačilnih instrumentih,
- pomembna je njena anonimnost. Je namreč edini plačilni instrument, pri katerem izmenjava podatkov med udeleženci transakcije ni potrebna[8], kar preprečuje morebitno krajo identitete, vdor v zasebnost posameznika ipd.,

[8] Ne gre pa zanemariti dejstva, da je anonimnost gotovine omejena, saj pravni red zahteva poročanje državnim organom o določenih transakcijah, poleg tega pa nekatere države omejujejo uporabo gotovine z namenom preprečevanja davčnih utaj.

- omogoča boljši pregled nad lastno porabo, saj ima posameznik občutek dobrega pregleda nad lastnimi financami,[9]
- zaupanje je pomembna lastnost in izhaja iz dejstva, da je gotovina zakonito plačilno sredstvo, ki ga izdaja le centralna banka in za katerega jamči država (je hkrati plačilni instrument in hranilec vrednosti),
- je dokazano varna pred goljufijami in ponarejanjem.

Zaradi vseh teh značilnosti se posamezniki niso pripravljeni odreči uporabe gotovine, ki bo še v prihodnosti, po mnenju avtorja, ostala nepogrešljiv plačilni inštrument zlasti fizičnim osebam. V tem kontekstu moramo omeniti tudi sociološke in psihološke raziskave, ki kažejo, da uporaba gotovine povzroči porast sreče ali pozitivna čustva posameznikom (Ruberton et al, 2016, van der Horst in Matthijsen, 2014) in da obstaja »sociologija gotovine« (Llewellyn, 2015). Morda pa je intenzivna uporaba gotovine preprosto odraz želje posameznikov (Wakamori in Welte, 2017).

Kot vsak plačilni inštrument ima tudi gotovina določene pomanjkljivosti: uporaba v sivi, črni in zadnje čase moderni delitveni ekonomiji, plačila kaznivih dejanj, nakup prepovedane droge, omogoča pranje denarja, njena uporaba je lahko nepriročna (npr. transakcija z večjem številom kovancev), zaradi predolge uporabe bankovcev so ti umazani, kovanci so težki, možni so ponaredki, obstajajo razni varnostni problemi ipd. Poudariti pa je treba posebno prednost negotovinskih plačil in to so visoki stroški uporabe gotovine (predvsem stroški izdelave bankovcev in kovancev, njihova obdelava, dajanje v obtok, procesiranje, transport gotovine do finančnih institucij, varovanje in zavarovanje). Poleg navedenega obstajajo še oportunitetni stroški hranjenja zalog gotovine in stroški infrastrukture (zlasti bankomatov in blagajn), ki je potrebna za distribucijo gotovine do končnih porabnikov. Ti stroški naj bi se v prihodnosti še povečevali, zato je razumljiva zahteva finančnih institucij za zmanjševanje stroškov poslovanja.

Zagovornike negotovinske družbe lahko obravnavamo s treh vidikov: (i) makroekonomski vidik denarne in fiskalne politike, ki vzpodbuja državo za opustitev

[9] Npr. uporaba plačilnih kartic, kjer lahko hitro potrošimo več kot imamo na razpolago. Poleg tega je plačevanje z gotovino posamezniku bolj razumljivo in bolj »otipljivo« kot plačevanje s plačilnimi karticami.

uporabe gotovine[10]; (ii) s kazensko pravnega vidika se predlaga omejitev uporabe gotovine, kot primarnega sredstva za plačilo za nezakonitih dejavnosti in (iii) s tehnološkega vidika se predvideva več poslovnih priložnosti, ki izhajajo iz odprave visokih stroškov hrambe, izdaje in manipulativnih stroškov uporabe gotovine.

Izpostavljena pa se tudi operativna tveganja, povezana s popolnoma negotovinsko družbo v dobi, kjer obstaja večja pogostost naravnih nesreč in kjer imajo računalniki vse bolj vodilno vlogo. V kritični bančni infrastrukturi je potrebno zagotoviti: (i) neprekinjeno napajanje z električno energijo in omrežje za shranjevanje podatkov, (ii) stalno komunikacijo med vsemi deli računalniškega omrežja, (iii) omrežje mora biti varno, tako, da ne pride do nepooblaščenega pristopa[11] in (iv) rezervni računalniški center na oddaljeni lokaciji. Vse to pa je povezano z visokimi stroški poslovanja.

Ukinjanje gotovine je tema, ki počasi osvaja vse večji prostor tudi v medijih (npr. nemški časopis Frankfurter Allgemeine Zeitung, 2017). Ni skrivnost: Nemci izražajo svojo afiniteto za uporabo gotovine v vsaki priložnosti, ko se išče mnenje o plačilnih navadah (Deutsche Bundesbank, 2015). Ta »ljubezen« ni sinonim za staromodno ali nostalgično – ravno nasprotno – to potrjujejo podatki o uspešnosti gospodarstva Nemčije. Številni raziskovalci so poskušali znanstveno analizirati vzroke za ta odnos, vendar je to težko, ker ne obstaja le en poseben razlog. Pojasnila gredo v smeri spoštovanja zasebnosti, burne zgodovine z inflacijo, prisoten je strah pred dolgom ipd.

Mnogi trdijo, da bo brezgotovinska družba človeštvu olajšala praktično življenje. A mnogi drugi menijo, da to pomeni tudi ukinjanje svobode posameznikom. V družbi brez gotovine bi »Veliki brat« (ne glede na to, kako si ga predstavljamo) o nas vedel skoraj vse, kar je mogoče vedeti: kaj jemo in pijemo, kaj oblačimo, katere časopise beremo, katere knjige naročamo, kakšne zdravstvene usluge plačujemo, katera zdravila jemljemo, ali in kako pogosto obiskujemo psihoterapevta, kje smo se nahajali v trenutku nakupa ipd.! Ali si res želimo živeti v taki družbi?

Zaključek

[10] V primeru kriznega in deflacijskega gospodarstva Evrope je nujno, da je večina bogastva shranjena na bančnih računih. Če ima posameznik gotovino, država s tem izgubi nadzor nad delom denarne politike. Čim več je odliva mase denarja v gotovino, manj je nadzora nad ponudbo denarja v obtoku.
[11] Nedavni hekerski napadi so pokazali kako tvegana so postala računalniška omrežja, ki obdeluje transakcije in varujejo naše finančne podatke.

Gotovina nikoli ni bila pasivni predmet ali dolgo obtičala na istem mestu ali pri istem lastniku. Glede na to, da so tudi vpogledne vloge prebivalstva v finančni instituciji absolutno likviden instrument, se postavlja vprašanje, zakaj posameznik želi fizično posedovati gotovino. Psihologija gotovine je ena izmed zanimivih tem, saj so z njo povezana zelo močna čustva. Vse to vpliva na nedokončano razpravo o tem, koliko je gotovina resnično pomembna in koliko prispeva k sreči posameznika.

Prihodnost je vedno povezana z negotovostjo in prihodnost gotovine ni izjema. Obstajajo prizadevanja držav in finančnih inštitucij, da bi v prihodnosti morala biti fizična valuta izključena iz sveta plačilnih inštrumentov. Res je, da obstaja trend nadomeščanja gotovine z elektronskimi plačilnimi sredstvi. Pri tem je potrebno poudariti, da se to ne dogaja samo od sebe, saj se vsak posameznik sam odloči, na kakšen način bo poravnal svoje finančne obveznosti. Upoštevati pa moramo dejstvo, da je mnogo posameznikov konzervativnih kar se tiče plačilnih navad.

Skrajna ideja »Nič gotovine, nič plastičnih kartic, nič biometričnega overjanja plačil, le pametni telefon« je še časovno oddaljena. Menimo, da bi morala plačila temeljiti na: (i) tehnološki varnosti, (ii) učinkovitosti plačila, (iii) nevtralnosti izdajatelja in (iv) svobodi izbire posameznih plačilnih sredstev. Elektronski denar je povsem v redu, dokler ima posameznik izbiro, da lahko posluje tudi z gotovino.

Če se bo gotovina v prihodnosti zamenjala z elektronskimi plačilnimi sredstvi, bodo uporabniki gotovine ključni odločevalci o tem, na kakšen način bodo plačevali blago ali storitve. Kot je do sedaj razvidno, do ukinitve gotovine ne bo prišlo čez noč, temveč postopoma. Glede na trende gibanja gotovine v obtoku pa menimo, da se konceptu negotovinskega poslovanja družbe ne približujemo in je ta vse bolj oddaljen.

Viri:

1. Adams, J., (2006). The war on cash. European Card Review, pp 12-18.

2. Agarwal, R. in Kimball, M., (2015). Breaking through the zero lower bound, IMF Working Paper WP/15/224.

3. Ashworth, J., (2017). The surprising recovery of currency usage, Paper presented at the International Cash Conference of the Deutsche Bundesbank 2017: War on Cash: Is there a Future for Cash?

4. Bank for International Settlements, BIS, (2017). Statistics on payment clearing and settlement systems in the CPMI countries, https://www.bis.org/cpmi/publ/d172.pdf. 15.5.2018,
5. Deutsche Bundesbank, (2015). Payment behaviour in Germany in 2014 – third study of the utilisation of cash and cashless payment instruments. Frankfurt am Main.
6. European Central Bank, (2017). Annual report 2016. Frankfurt am Main.
7. EUROPEAN COMMISSION, (2015). Survey on merchants' costs of processing cash and card payments , Luxembourg: Publications Office of the European Union.
8. Esselink, H. in Hernández, L., (2017). »The use of cash by households in the euro area«, Occasional Paper Series, št. 201, ECB https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op201.en.pdf. 12.8.2018.
9. ESTA, https://www.esta-cash.eu/wp-content/uploads/2018/06/331a60d77795f433f694e141f7533040bc63f399-5b2a13c5b2809-PressRelease_CPLs.pdf. 12.8.2018.
10. Jobst, C. in Stix, H., (2017). Doomed to disappear? The surprising return of cash across time and across countries, Paper presented at the International Cash Conference of the Deutsche Bundesbank 2017: War on Cash: Is there a Future for Cash?.
11. Llewellyn, N., (2015). »Money talks«: communicative and symbolic functions of cash money, Sociology, pp 1-17.
12. Letna poročila izbranih centralnih bank, 2017.
13. Rogoff, K. S., (2016). The curse of cash, Princeton University Press, Princeton and Oxford.
14. Ruberton, P. M., Gladstone, J. in Lyubomirsky, S. (2016). How your bank balance buys happiness: The importance of »cash on hand« to life satisfaction, Emotion 16, pp 575-580.
15. Van der Horst, F. and Matthijsen, E., (2014). The irrationality of payment behaviour, in Deutsche Bundesbank (ed), The usage, costs and benefits of cash – revisited, Proceedings of the International Cash Conference 2014, pp 263-329.
16. Wakamori, N. in Welte, A., (2017). Why do shoppers use cash? Evidence from shopping diary data, Journal of Money, Credit and Banking 49, pp 115-169.
17. World Bank Open Data, http://www.worldbank.org/. 12.8.2018.